IN-NAHLA

TA'

AGOSTINO LEVANZIN

GAZZETTA TA' CULL GIMGHA BIEX TGHALLEM U TIDDEFENDI IL POPLU

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Giebha żeŭġ dac li għaraf ħallat il ħelu ma'l meħtieġ.

IL POETA LATIN ORAZJU.

19. **9 TA' JANNAR 1909.** **L-EUUEL SENA**

FTEHIM.

In-"Naħla" toħroġ cull nhar ta' Sibt, f'il għaxija.

Il ħlas tagħha hu:— għal ta'l Belt, ta'l Furjana u ta' Ta's-Sliema ħames xelini f'is-sena; għal ta' barra m'ill Belt, sitt xelini f'is-sena; u għal ta' barra minn Malta, seba xelini f'is-sena. Dan il ħlas isir b'il kuddiem, u ista jsir b'is-sitt xhur jeŭ b'it-tliet xhur ucoll.

Hadd ma jista jissieħeb għal inkas minn sena; u jecc ma jgħarrafnix, għallankas ħmistax kabel, li ma fi ħsiebux igedded, ingħoddu bħala 'msieħeb għa's-sena ta' ŭara.

L-ebda 'rcevuta ma tgħodd jecc ma tcunx iffirmata b-ismi. Min iħallas ta' sena b'il kuddiem ingiblu f'il ġurnal tnax l-avvis żgħar b-xejn; min iħallas ta' sitt xhur, b'il kuddiem, ingiblu erbgħa biss ma tul is-sena; u min iħallas ta' tliet xhur b'il kuddiem, ŭieħed biss.

Min icun irid icompli jgib l-avviż żgħejr jeŭ acbar iħallas scond ma niftiehmu.

Cull imsieħeb, li jcun ħallas, jista jistaksini cull xorta ta' mistoksija basta li tcun serja, onesta u meħtieġa, u jiena nŭieġbu.

In-nies ta'd-dar ta'l imsieħeb icollhom id-dritt jagħmlu il mistoksijiet ucoll.

Cull min igib għaxar imsieħbin ġodda, natieh tiegħu, għal sena, b-xejn.

F'in-"Naħla" ŭiegħduni li għandhom jictbu daŭna is-Sinjuri, li huma il fjur ta'l chittieba b'il malti:—

G. Borg. M. A. M. D. Id-Direttur ta'l Ġonna Pubblici;— Ġusè Bsco ta' Bona;— Censu Busuttil, l-Ispettur ta'l Ischejjel ta'l Gvern;— il Patri Majjistru Lorenz Caruana. O. P.;— G. Darmanin-Demajo, P.L.; Gnni Gulia. C.F. M.D.;— A. Lucchese. P.L.;— Il Curunell u Professur Lorenz Manché, M. D.;— in-Nutar C. Micallef De Caro;— E. Mifsud Axiak, P.L.;— V. Mifsud-Bonnici;— G. Muscat-Azzopardi. P.L.;— A. Muscat-Fenech;— Il Cav: u Prof: Napuljun Tagliaferro, li chien Direttur ta'l Educazzjoni;— G. Vassallo;— il Canoncu Vella ta' Għaŭdex;— George J. Vella ta'l Cajr;— il Professur Temistocle Zammit. M.D. id-Direttur ta'l Mużeŭ;— Ġusè Zammit. P.L. u oħrajn.

Għal premjijiet jista jidħol m'hux biss min icun imsieħeb iżda min jixtri il ġurnal ucoll, basta jokgħod għal ftehim li jcun hemm avżat f'in-"Naħla".

Il manoscritti ma 'nreġġhuhomx lura.

L-ittri għandhom jinbagħtu [illegible] il Belt, 37, Strada S. Gioanni; fejn isir ucoll cull ftehim fuk l-avviżi ecc.

It-Terremot il Cbir.

MESSINA

L-eŭŭel nies li bdeŭ jibnu dina il belt li chellha tispiċċa hecc jcreh chienu il grieghi xi elf sena kabel ma deher Cristu f'id-dinja; u l-eŭŭel isem li chellha chien Zancle, li b'il griegh tfisser mingel billi dina hi il għamla ta'l port tagħha.

Il poplu ta'l Greċja imsejjaħ Messeni sitt mija u sebgħin sena kabel Cristu kalgħu xebgħa minn għand l-Ispartani, poplu griegh ieħor, u għalecc ħarbu u marru f'Zancle, taħt il cmand ta' Anasilla u lil belt taŭha l-isem ta' Messana.

Tmien mija u ŭieħed u tletin sena ŭara Cristu ŭakgħet taħt idejn is-Saracini, li geŭ imbagħad imcheċċijin minn Normanni fl'1061. Imbagħad Messina ŭakgħet f'idejn l-Imperaturi Tedeschi u ŭara taħt il Francisi u m'il 1282 sa'l 1713 chienet taħt il ħacma ta'l l-Ispanjoli. Fl'1861 ŭakgħet taħt idejn it-truppi ta' Sardinja. Il Catidral tagħha hu ŭieħed m'il l-actar antichi u ma'l port tagħha ftit portijiet oħra ta'l Mediterran jistgħu iħabbtuha.

Min jaf jecc għadx targa tkum m'il ħerba li tinsab fiha biex issir m'il ġdid ŭaħda m'il l-isbaħ irgejjen ta'l Mediterran?

IT-TERREMOT TA'L 1783.

Mija u ħamsa u għoxrin sena ilu sar terremot kaŭŭi ħafna u li ġarraf Messina u Reggio tista tgħid bħal d'id-darba.

Fi ftit cliem sejjer ingħid xi ħaġa fuk dana it-terremot meħuda minn "Southerland's History of the Knights of Malta."

"Il Gran Mastru De Rohan chien ilu tmien snin isaltan fuk d'il gżira. Il Cavalieri meta semgħu li Messina u Reggio saru gozz gebel b'it-terremot u li il ftit nies li bakgħu ħajjin chienu kiegħdin jiġgerreŭ barra bla ilbies u bla ichel f'lejl ŭieħed lesteŭ il għajnuna u salpaŭ għal hemm taħt il cmand ta'l Balliju Trelon de la Frelonniere. Meta ŭaslu Reggio l-art chienet għada tiċċaklak u xi bnadi telgħu muntanji ġodda u f'xi bnadi niżlu. In-nies collha ta' Scilla imbelgħu f'dakka ŭaħda m'il baħar. Lil Messina sabuha gozz gebel li jbicchi. Il Cmandant Naplitan li chien hemm ma ħabbelx rasu ŭisk bli ġara għaliex il Cavalieri sabuh jiecol ġmielhu b'id-dakk idokk u lil Cavalieri ma riedhomx jarmaŭ sptar biex ideŭŭu il feruti chif xtaku iżda biss deŭŭeŭhom barra m'il l-aħjar li setgħu. Għalecc marru m'il ġdid Reggio niżżlu hemm l-ichel u is-sodod li chienu ħadu magħhom u li il Cmandant chiefer ta' Messina ma riedx jilka u reġgħu geŭ lejn Malta b'il barca ta cullħadd."

X'KAL DE FELICE.

L-onorevoli De Felice, is-Sindcu ta' Catanja, malli sama x'gara malajr tar għal Messina biex jati il għajnuna u minn hemm chiteb: —

"Ħadd ma jista hiss jaħseb il ħsara cbira li ġrat. L-Istazzjon ta'l vapur-ta'l-art iġġarfet u radmet ħafna impjegati. Ma tarax f'it-torok ħlief nies maħrugin minnhom infushom, jiġru imbicchija u jolfku chemm jifilħu bla ma jafu fejn sejjrin. Messina kisha inchinset jeŭ giet maħsuda minn mingel kalil. Chif tħalli l-Istazzjon ma tilmaħx ħlief palazz ŭieħed ŭiekaf iżda minn barra biss għaliex geŭŭa niżel b'collox u radam lil cull min chien fih. Dana hu il qŭartier ta's-suldati.

Il palazz Ainis hu gozz ħaġar. Il maġġur ta'l carabinieri kalilna li aħjar ma'ncomplux nidħlu il geŭŭa għa'x baża li tiġrilna xi disgrazzja iżda aħna dħalna immixxija minn Umberto Bianchi.

X'ħin conna mixjin smajna leħen maħnuk igħajjat l-ajjut. Morna fejnu u sibna ragel mirdum iżda fejn chien ma stajna inkanklu xejn għaliex bżajna li jsir tiġrif iżjed u għalecc chellna inħalluh sa jiġu is-suldati biex ikanklu il gebel. Ponte, li chien magħna, staksa għal ħuh, Direttur ta'l *Giustizia*, u meta kalulu li ma hemm l-ebda aħbar tiegħu ħassu ħażin f'idejna.

Id-deputati collha mietu barra minn Ludovico Fulci li ilmaħna jiġgerra, bħal miġnun, kalb dic il ħerba biex isib lil ħuh Nicola li baka mirdum u mejjet. Arigo u Orioles mietu ucoll. Is-Sindcu sabuh iżċa tbellah. L-inginier Bonfiglio iġġennen ucoll. Il mejtin u il midruba huma bla għadd. Messina fiha xi 160,000 ruh, sgur li żeŭġ terzi inkerdu.

Trincheri kalilna li ta'd-deputati Noe, Petrina, Scuderi Di Dino u Valori ma hemm l-ebda aħbar. Iltkajt ma l-Avucat Sciacca, mibluħ, kalli li tilef lil martu, lil ħuh u lil familja collha.

Talabna belgħa ilma u tajnieh.

X'ħin kiegħed nicteb kiegħdin inħossu tgħeżżiża oħra ta terremot iżda billi ma hix kaŭŭija ma għamletx ħsara.

In-nar kiegħed iħaġġeġ f'bosta bnadi. Il hotel Belvedere kiegħed jakbad. Il Municipju ucoll. Il vampa għoliet ma's-sema. Ħaġa li tkabbdec il bart b'il biża u il ħasra! Da'l mument għandi id-dmugħ f'għajnejja x'ħin nilmaħ lil l-Avucat Lo Sardo jitlaka ma'l familja tiegħu li kiegħdin jitgħannku, jitbeŭŭsu u jitbeccheŭ b'il ferħa. Hemm bżonn ta' tobba u medicini. Cullħadd kiegħed imut b'il ġuħ, ibagħtu ichel u għajnuna. Ilkgħu lil feruti bħal l-aħŭa. Iġbruhom fi djarcom u kisu li cull familja ta' Catanja talloġġa familja messinisa."

X'KAL D' AMICO.

Is-sur Aurelju D'Amico, corrispondent ta'l gurnali "Corriere d'Italia" u ta'l "Mattino" ferut f-rasu, fi spallejh u f'riġlejh kal:

"Ma's-sebħ ta't 28 ta' Dicembru jiena cont kiegħed f'Reggio, u chif cont rieked stembħitni tgħeżżiża u chienet tant cbira li jiena kbist collni mibluħ m'is-sodda.

Stchennejt malajr taħt bieb u ŭara ftit ŭaka is-sakaf ta'l camra fejn cont. Dħalt minnufih taħt is-sodda biex tilkagħli il gebel min fuki; iżda ŭara ftit għamlet tgħeżżiża oħra kaŭŭija u ŭaka is-sakaf bija u jiena sibt ruħi midrub f'il camra ta' taħti.

Intlift għal ftit ħin u meta stejkint sibt ruħi collni imbażża kalb radam sħiħ u intbaħt li chelli ġbini midrub għaliex ŭiċċi chien imsappap b'id-demm. Ridt ingħajjat, iżda ma stajtx għaliex sibt ruħi fgat kalb il ħafna trab li tkankal. Teftift f'id-dlam kalb il gebel u il mobbli li chien hemm u f'dal ħin kbadt id li chienet ta'l ħabib tiegħi Arturu Carden li beda isejjaħli Armandu billi ħasibni ħuħ. It-tnejn inklajna minn kalb il gebel u ħriġna f'gallarija ŭara li chissirt, b'dakka ta ponn, il ħgieġ. Iżda barra ma chien jidher ħadd, chien collox ħiemed. Il belt chienet saret gozz ħaġar f'mument ŭieħed u għalecc in-nies jeŭ chienu ġa mietu jeŭ chienu mirdumin kalb il ħerba.

Tliet ħbieb oħra tiegħi, Virdia, Diani u Barberi li ma nafx chif bakgħu ħajja u bla ma ġralhom xejn f'il camra tagħhom, malajr meddeŭ idejhom biex igħinuni. Diani x'ħin ried jixgħel sulfarina biex naraŭ chif noħorġu tgħerbeb kalb il ħaġar. Kam u iffaċċajna it-tnejn ingħajjtu f'il gallarija u ŭara ftit poġġeŭlna sellum u inżilna f'it-triek. Dac li rajna chienet ħaġa li tchexchex. It-triek Fata Morgana chienet gozz gebel ŭaħdu. Kalb dic il ħerba collha li tbicchi iltkajt ma professur ta'l musica li, collu mibluħ, chien kiegħed icarcar fuk spalltu ŭaħda xieħa: l-ommu; u b'idu chien kiegħed imexxi mara oħra: martu.

Għad li id-demm chien nieżel miegħi u chelli riġlejja miġruħa b'mod li chemm chemm stajt nimxi dac ir-ragel talabni li ingħinu u jiena għentu, billi ħadtlu ix-xieħa u ertajthielu għal biċċa triek seŭŭa.

F'dal ħin tŭerŭirna bi tgħeżżiża oħra li ŭakkgħet ħafna djar oħra.

Jiena tgħerbibt fl-art b'il mara b'collox, komt, arġajt arfajtha fuk spallejja u ħaffit lejn ix-xatt. Iżda arġajt tgħerbibt b'collox billi tfixchilt f'ħadid ta' gallarija u f'il fildiferru ta't-telefonu u ta't-telegrafu li inkatgħu. Allura erħejt ix-xŭejħa fuk dahar binha u tlakt niġri donni miġnun; u bdejt miexi b'taħbit cbir għaliex it-torok chienu collha mimlija imbarazz u ħaġar.

Infidt fi Pjazza Mensa fejn intbaħt li cont, tista tgħid, għarŭien. Hemm chien hemm ħafna nies miġbura, u fostom ilmaħt il ħabib tiegħi Orazzju Sofia, li mgħarŭen bħali, malli rani gie, imbicchi, jgħannakni.

Sa da'l ħin sebaħ.

Cull fejn iddaŭŭar ŭiċcec ma chienx jatic ħlief li tibchi. L-Orfanatrofju chien gozz gebel u taħtu indarmu l-iltiema collha li chien fih.

Il palazz ta'l faċċata l-oħra ma chienx bakagħlu ħlief il ħajt ta'l faċċata u f'ŭaħda m'il gallarijiet ilmaħna igħaj-jat ragel għaliex b'il familja b'collox ma setgħux jinżlu. Il bini l-ieħor collu chien imŭakka. Chien hemm minn ried jixrob, iżda l-ilma ta'l l-għajn nixef. Tlakt lejn l-uffiċċju ta't-telegrafu iżda bżajt għaliex chien collu tigrif. Cull xi ftit minuti bdejna inħossu tgħeżżiż gdid u bħal sparar kaŭŭi ta' canuni. Xrift fuk it-triek principali, imsejjħa Corso u ma ilmaħtx ħlief ħerba ŭaħda. Complejt nimxi, culltant nitfix-chel, naka u nerga inkum. Għardjan ta'd-Dŭana sejjaħli biex nakilgħu minn kalb il gebel ragel li chien kiegħed jocrob iżda ma irnexxilniex għaliex il ħitan chienu nieżlin dejjem ŭieħed ŭara l-ieħor. Il crib kalb il gebel chien jaksamlec kalbec. Rajt ragel ieħor ta' xi tletin sena, imgħeżŭer f'li-żar u li chien miexi ħiemed kalb dic il ħerba collha bħalli chiecu ma gara xejn. Chellimtu, ħares lejja ċass bla ma ŭiegibni: chien iggennen b'il ħasda. Cull fejn bdejt miexi ma contx tara u tisma ħŭejjeg oħra ħlief ta' ksim il kalb: tfal li jfittxu l-ommijiethom; ommijiet u missierijiet li jfittxu l-uliedhom; min kiegħed jitħabat biex jakla il martu jeŭ lil bintu minn kalb il gebel,... u xeni actar ta' bichi.

It-triek Schenez chienet ħerba oħra. Haŭn rajt sinjura b'erba tfal żgħar jixhru n jolfku ma dŭar catavru ta' ragel li ŭara cont naf li chien captan ta'l l-infanterija.

Biex ninsatar tlabt xi ħaga ta'l ħŭejjeg u ma taŭnix ħlief mactur u par calzetti. Mort l-Isptar u sibtu gozz ge-bel. Kaluli li m'il mija u ħames morda li chien hemm ma salvaŭx ħlief xi għaxra. Ŭasalt f'it-triek Santa Lucija fejn chien hemm nies mejta u midruba bla għadd. F'dac il ħin ħassejt tgħeżżiża oħra kaŭŭija u rajt nieżla gozz il Cnisja ta' Santa Lucija u chif ma radmitnix ma nistax ni-fhem s'issa.

Infidt ix-Xatt: ħerba oħra li tchexchex. Zeŭg suldati salvaŭ minn gallarija familja sħiħa b'hafna taħbit. Il port chien imħarbat ucoll, u m'id-djar imgarrfa ta'x-xatt ma contx tisma ħiereg ħlief crib. Il capstazzjon għarrafni li żeŭg dgħaj-jes ta'l klugħ inkalbu b'il baħrin b'collox b'il kaŭŭa ta'l baħar, li raga l-ura xi sebgħin pied u inxteħed fuk l-art u chisser collox. Għaxar vaguni ta'l vapur ta'l-ard kabdu u inħarku b'il mercanzija b'collox, u il mercanzija collha li chien hemm maħżuna għamet.

Il bini ta'l vapur ta'l ard, barra m'il l-istazzjon, inkered collu. Il għases ta'l finanza, tista tgħid, intradmu collha. Il qŭartieri ta's-suldati iggarrfu ucoll. Jiena ma ilmaħtx ħlief xi għoxrin suldat imgħarŭenin u ħafja u dana tani x'naħ-seb li l-oħrajn bakgħu mejta collha. Ma stajniex insibu biex nitrejjku u ma dan collu chien kiegħed jagħmel bard li jxokk il għadam.

F'x'id-9 imbarcaŭni fuk it-torpediniera *Serpente* fejn il baħri Caravella infaxxali bi ħniena cbira il feriti li chelli. Il cman-dant Bernardello ħa ħsieb ta'l feruti li chellu abbord u salpa biex naran fejn nistgħu ninżlu f'is-sod ħalli jibgħat xi aħ-barijiet lil Ministri.

Ma tul it triek stajna nifhmu il ħsara cbira li għamel dana it-terremot hecc icreħ. Santa Caterina, Catona, Villa San Giovanni u Gallico chienu tista tgħid imgarrfin b'mijiet ta' nies mejta u midruba. X'ħin krobna fejn Scilla il bri-gadier smajnieh igħajjat chemm jifla: "Is-suldati tigħi mid-rubin collha; il pajjis sar cimiterju; ibagħtulna il għajnuna; it-telegrafu inkata." Il cnisja ta' hemm iggarrfet u biċċa m'il castell fejn chien hemm l-istazzjon ta'd-daŭl elettricu ig-garrfet ucoll.

Billi ma stajniex natu għajnuna bkajna miexjin u ilmaħna Farazzina, Bagnara u Palmi ucoll tista tgħid imgarrfin.

Iltkajna ŭara ftit ma't-torpediniera *Scorpione* li kalulna li daŭc il pajjisi ma bakax ħlief isimhom.

Daŭc telku għal Nicotra, u aħna għal Stromboli li ħlief ħasset il Cnisja l-ebda ħsara oħra ma gratilha. Minn hemm morna Milazzu li ma ittiefset bl-ebda ħsara u hemm gejna milkugħin ħafna m'is-Sindcu Faranda Stopino li kiegħed jagħ-mel chemm jista biex igħin lil daŭc il ħafna imsejcnin. Minn hemm tlakna b'il vapur-ta'l-ard għal Palermu."

L'ONOREVOLI FULCI

Nibgħat nifraħ b'kalbi collha lil l-għaref Onorevoli Lu-dovico Fulci, Membru ta'l Parlament għal Messina, talli hel-es m'il meŭt chiefra li messet lil ħuh Nicola. Dana irnex-xielu isalva l-in-neputija tiegħu biss biex biesitu u mietet f'idejh! Lil ħuh sabu ga nejjet. Għadni niftacar meta xi erba snin ilu chilna flimchien f'Reggio, f'il "Hotel Continen-tal" fejn chien gie biex għamel conferenza fuk id-divorzju u fejn jiena cont mistieden m'il President ta's-Soċjetà "Dante Alighieri" ta' hemm, u fejn ŭara li tħadditna ħafna fuk Malta l-Onor: Fulci chitibli fuk pajjisna ftit cliem sabiħ li għadni ingħożżu f'l'album tiegħi sa'l-lum.

Cliem sabiħ fuk Malta chien chitibli ucoll il cbir avucat Prof: Faranda, ŭieħed milli ħolku il-ligijiet taljani, u li dej-jem chien jatini xi parir meta jcolli xi caŭsa imbixcla, u li issa, mischin, actarx miet b'meŭta hecc cherha u li biħa m'hux biss Skallija iżda l-Italja collha tilfet ŭieħed m'il l-egħref nies li chellha. U min jaf x'sar minn Boner u Cannizzaro, żeŭg poeti gŭappi, it-tnejn ħbieb għeżież tiegħi, u li fuk Mal-ta ucoll chitbuli tant ħŭejjeg sbiħ?

Imsejcna Messina li tant cont tifraħ bina il Maltin min chellu jgħidlec li chellec tintemm b'meŭta li chexxet l'id-dinja collha?

IT-TOBBA MALTIN.

Ma'l frejgata ingliża "Duncan" telku għal għajnuna ta'l feruti daŭna it-tobba kalbiena:—

Robert Sammut, Salv: Ellul, M. Asphar, E. Ferro, A. W. Bernard, F. Jaccarini, S. Muscat, C. Zanghi, C. Wirth, P. Biasini, E. Said, S. Borg, P. Grech u l-Ispiżżjar A. Charbon.

It-tabib R. Randon telak ma daŭna it-tobba ingliżi:—

Major G. S. Crawford, Capt H. S. Anderson; Capt. H. C. Winckworth u il Lieut: A. Morrison, li ħadu magħhom ħamsin ruħ ta'r-Royal Army Medical Corps, b'ħafna medicini u faxxi u bi 30.000 cutra!

★

Is-Segretarju Merewether, l-Assistent Roupell, is-Sur Tan-cred Curmi u oħrajn ŭakfu ħafna biex bagħtu il għajnuna.

GHAL PATRI URSO.

Minn ma jiftacarx f'dana iż-żagħżuh Salesjan li chien kiegħed jagħmel tant gid lil guvintur tagħna billi chien jig-borhom f'il Juventutis Domus u jagħmlilhom ħafna prietchi sbiħ; jeŭ meta chien isemmagħna daŭc il cuncerti tant sbiħ għaliex dana il Patri chien ucoll professur ta'l musica m'il l-aħjar?

Minn chellu jgħidlu li sejjer iħalli ħajtu b'dana il mod hecc icreħ!

Nhar it-Tnejn, 4 ta' Jannar, f'is-sebgħa u nofs ta' f'il għodu, saret kuddiesa cantata għal ruħu bl-ufiċċju ta'l mejtin. Nhar il Ħadd f'il-ħamsa ta' ŭara-nofs-inhar, il Patri Allegra għamel l-orazzjoni funebri ta'l mejjet P. Ŭrso.

Il "Juventutis Domus" sejjra iżżomm tmien tijem vistu. Nitolbu aħna ucoll għal ruħu.

★

Il frejgata "*Euryalus*" marret Messina biex tiltaka ma l-"*Exmouth*" li fukha hemm l'Ammirall Sir Assheton Gore, Curzon-Howe.

★

Id-Dumnicani ta'l Belt irceveŭ telegramma m'il General ta'l Ordni tagħhom, Patri Cormier, li għarrafhom li il Cnisja, il Cunvent u il Patrijiet Dumnicani ta' Reġġju ma ġralhom xejn u li il patrijiet kiegħdin jiekfu ma'l imsejcnin. Għarrafhom ucoll li il għaref Majjistru Malti Patri Vincenz Falzon, il predicatur famus P. Luddi u A. Franchi huma kaŭŭijin sħaħ.

TELEGRAMMI

Il fizzjali ta't-torpediniera "Saffo" kalu li f'il ħin ta't-terremot ħasseŭ bħal min igħollihom fl-arja minn taħt; il baħar għola bħal muntanja u sak l-*Andrassy* u inxteħet fuk bastimenti oħra u għamillhom ħsara u imbagħad sak il pont ta' S. Rainieri; chisser il mol u għamel ħsara cbira lil bastiment russu li chien jinsab ġo'l bacil għa't-tisŭija.

Il ħallelin li ħarbu m'il ħabs taŭ is-salt lil Banco di Sicilia u lil Collegio Militare u billi ma chienx għad hemm suldati ħadd ma sata jagħmel xejn contra tagħhom.

L-equipaġġ ta' navi mercantili ingliża salva familja ta' ħamsa minn nies li chienet tokgħod f'il ħames sular u li id-dar fejn chienu chienet kiegħda takbad. Tefgħu ħabel sa hemm fuk, baħri kalbieni tala mieghu u b'il ħila collha niżżel lil daŭc il ħames imsejcnin ma'l ħabel ŭieħed ŭieħed.

L-aqŭedott tchisser u għalecc kiegħdin collha ibatu il għatx.

Il curaġġ li kiegħdin juru il carabinieri u is-suldati u l-actar ir-russi għaġġeb lil cullħadd.

Bosta cadavri sabuhom rekdin f'is-sodda b'is-sakaf fukhom, igifieri li mietu bla ma intebħu b'xejn; oħrajn sabuhom nofs ilbies igifieri li malli ħasseŭ l-eŭŭel tgħeżżiża taŭ is-salt biex jaħirbu u ma laħkux.

Ir-rieħ kiegħed jonfoħ kalil u ihaġġeġ iżjed il vampi ta'n-nar li kiegħed jekred il bkija; u ix-xita kaŭŭija li nieżla bla ħeda u bla ħniena resshet lil daŭc l-imsejcnin li ma humiex micsija b'ħaġ'oħra ħlief b'xi liżar jeŭ b'xi kmis u ħafna minnhom huma għerieŭen.

F'il Faro u f'Ganzirri ma salvaŭx actar minn mitt ruħ b'collox.

It-telegrafu u it-telefoni huma maktuha u minn ħafna m'it-torok ma jistgħux igħaddu carrozzi billi imħarbta u għalecc ftit aħbarijiet seŭŭa jistgħu joħorġu minn Messina.

Ŭasal f'Palermu vagun b'24 iltima u 12 il soru ta' S. Anna li salvaŭ collha barra minn ŭaħda.

Il mara ta'l Conslu francis Camillo De Ponnay tinsab feruta fl'Isptar ta' Milazzu. Żeŭġha u bintha bakgħu mejtin. Damet mirduma għal għaxar siegħat sħaħ kalb il ġebel, iżda billi ŭiċċha inzerta barra bdiet tgħajjat u semgħuha.

Ŭaħda sinjura bakgħet imdendla minn għonka bejn żeŭġ travi!

Is-Sinjurina Salamone kalet li f'il ħin li chienet tinsab mirduma b'is-sodda b'collox ħasset lil ŭieħed ħalliel jisrak is-suf ta'l imtieraħ minn taħta bla ma ried jatiha l-ebda għajnuna! Xi klub ta' tigri haŭn f'id-dinja! Dina l-imsejcna tilfet il familja tagħha collha.

Kiegħed isir ġlied cbir fuk biċċa ħobż jeŭ fuk biċċa għata. Il ġuħ u il bart li kiegħdin iġarrbu huma ħorox ŭisk.

Inħassu terremoti ucoll f'Avellino, f'Ustica, fi Brindisi, f' Castellamare di Stabia, u saħansitra fi Franza iżda bla ħsarat cbar.

Ir-Re u ir-Regina ta'l Italja daħlu Messina fuk il "Vittorio Emmanuele" Marru lakgħuhom l-Ammiralli russu u ingliż; il cmandant ta'r-"Regina Elena" u l-onorevoli Carnazza u Giardina. Ir-Re u ir-Regina żaru il midrubin u riedu jidħlu il geŭŭa iżda ma setgħux igħaddu. Irringrazzjaŭ il baħrin ingliżi u russi m'il ħila li ŭreŭ u m'il l-għajnuna li taŭ.

Il frejgata "Sutlej" kiegħda tcarcar il feruti f'Serkusa.

Il fizzjali ŭreŭ ħniena cbira u taŭhom sa'l cabini tagħhom. It-tabib Picone laka ħafna minnhom fl-Istitut tiegħu.

Il Captan ta'l "Montebello" b'in-nies tiegħu ħabircu ħafna u salvaŭ ħafna nies u huma bagħtu lil vapur "Washington" biex jasal Catanja x'ġara għaliex chiecu l-aħbar chienet tasal tard ŭisk.

Cannitello u Lazzaro mirduma.

Il baħar f'Messina baka tiela sa'l Corso Garibaldi.

Castroreale saret ġozz ġebel iżda ma indarmux ħlief xi għoxrin ruħ billi laħku ħarbu. In-nies kiegħdin jorkdu f'il campanja taħt l'egħrejjex fuk it-tiben. Ma għandhomx biċċa ħobż biex jitrejjku u jecc ħelsu m'il kattara ta't-terremot sejrin jeħlu f'il miżjeb kalil ta'l ġuħ.

Il President ta' Franza, Failliers, ta elf lira u il Banc ta' Franza ta erba t'elef għal għajnuna.

Ir-Re ta'l Inghilterra ta 500 ghinea, il Princep ta'l Galles 250 u ir-Regina 250 oħra.

Il Gvern ta'l Canada ta 100,000, ukija u f'l-Istati Uniti l-eŭiek kiegħdin jinchitbu b'il miljuni.

Hi ta min ifaħħarha ħafna lil Banda "San Giorgio" ta' Bormla talli ma dakketx il programma li chellha iddokk bħala vistu għal daŭc il ħafna imsejcnin li inkerdu b'dan it-terremot kalil.

Mietu ucoll mirduma il Patrijiet ġeżŭiti Mormina, Angelieri, Alessi u Ferrara li chienu kabel f'Malta u għallmu ħafna żgħażaħ maltin.

F'in-numru l-ieħor faħħart l-is-Sur Fons Galea u illum sejjer narġa infaħħru b'il kalb. lilu, l'is-Sinjura tiegħu u l'is-Sinjurina Asphar talli bagħtu MITT LIRA lil l-Arciskof ta' Serkusa u MITT LIRA OĦRA lil Cardinal Nava ta' Catanja biex bihom igħin il feruti li jinsabu fl'isptarijiet ta hemm. Alla jseddak lil daŭn in-nies ta kalb tajba li għarfu għamlu tant ġid b'l għana li għogbu tahom, u li imisshom icunu eżempju sabiħ ta' xi nies oħra għanja maltin biex floc ll jonfku flushom f'il vizzji u f'il-lussu jitgħallmu jħennu għal proxxmu tagħhom.

L-Onorevoli Nunzju Nasi telak b'ħafna tobba u spiżżjari minn Trapani għal għajnuna.

L-Iskof tagħna chiteb lil Gvernatur fejn kallu li jecc icun hemm bżonn ta' kassisin biex igħinu u jħejju l-erŭieħ ta'l feruti jibgħatlu malajr ħafna.

Xi Membri irgiel u nisa ta's-St. John's Ambulance Association telku għal l-għajnuna ucoll.

Ir-Re faħħar ħafna il curaġġ ta'l baħrin ingliżi.

F'Messina ma bakax dar ŭaħda biss li tista tokgħod fiha.

Ir-Regina kiegħda tiekaf ma'l feruti fuk il frejgata imsejjħa għaliha stess "Regina Elena."

Il għadd ta'l catavri hu bla kies u jecc ma jaraŭx x'jagħmlu m'il l-actar fis sgur titkankal pesta.

Il Croce Rossa f'ġurnata deŭŭeŭ 800 ferut.

Is-suldati russi kiegħdin ibatu il ġuħ huma biex jatu x'jieclu lil l-oħrajn. Ir-Re kiegħed idur dejjem u jkaŭŭi kalb daŭc li kiegħdin jgħinu lil feruti.

Hemm xniha li il gżejjer Lipari niżlu għal collox.

Il Papa għamel telegramma lil Cardinal Lualdi ta' Palermo fejn kallu li għela ŭisk għal dina id-disgrazzja cbira li ġrat.

Il gazzetti collha ngliżi, francisi u tedeschi faħħru ir-Re u ir-Regina t'al Italja ta'l ħila li ŭreŭ billi marru f'il periculi biex igħinu lil daŭc l'imsejcnin u faħħru il curaġġ ta' daŭc collha li meddeŭ idejhom għal għajnuna, u talbu li cullħadd għandu jgħinhom billi jibgħatilhom xi ħaġa ta'l flus.

Il frejgata *Sutlej* x'ħin chienet dieħla f'il port ta Catanja ħabtet ma'l vapur palermitan *New York* u għamlitlu xi ħsara. L-ammirall mar hemm biex jara jecc hemmx ŭisa għal feruti fl-isptarijiet biex jecc le jibgħathom Malta.

Il gvern francis bagħat iż-żeŭġ frejgati "Justice" u "Verità" u tliet torpedinieri għal għajnuna. Il frejgati "Glory" u "Canopus" telku għal Messina f'loc l-"Exmouth" u id-"Duncan" li ġeŭ Malta. Il *Philomel* u is-*Sutlej* ġeŭ ucoll. Is-Sur G. Said, president ta'l *Anglo-American Trading Limited* mar malajr Messina malli sama b'il ħsara li ġrat biex jara bakax ħaj l-Agent tagħhom ta' hemm De Martino. Il baħrin ta'l *Minerva* li mar fukha giebu ruħhom tajjeb ŭisk għa'x sa hietu dbielet ta's-sarġ l'in-nisa u m'il fliexchen ta'l-luminata għamlu fliexchen ta'rdiegħ għa't-tfal. It-tobba maltin kiegħdin igibu ruħhom bi ħniena u b'ħila cbira; u ħafna spiżżjari maltin taŭ lil gvern ħafna medicini biex jibgħathom hemm b'xejn.

Imbagħtu ucoll ħafna ħŭejjeġ li ħafna maltin ta' kalb tajjba taŭ biex jicsu il għera ta daŭc l-imsejcnin.

Is-sur Tancred Curmi li irsista ŭisk, bagħat ucoll 400 cutra u ħafna capotti.

Il Banco di Roma ta' Ruma ta elf lira għal daŭc l-imsejcnin.

L-Iskof ordna li f'is-6 ta' dana ix-xahar issir kuddiesa f'il cnejjes ta' Malta b'it-*Te Deum*.

F'is-16 għandu jsir funeral f'S. Gŭann għa'r-ruh il mejtin u f'il Cnejjes l-oħra jintgħad ir-Rusarju.

F'it-tmienja, ġurnata saŭm għal kassisin u għas-sorijet għar-ruħ il vittimi ucoll.

Sejra ucoll issir ġabra m'il Cappillani biex tinbagħat is-somma li tingabar għal daŭc l-imsejcnin.

Il Ministru taljan Tittoni bagħat telegramma annom ta'r-Re biex jirringrazzja lil daŭc il Maltin collha li taŭ għajnuna f'din il cbira disgrazzja li ŭakgħet fuk Messina u fuk il Calabrija.

Il *Canopus* telak b'mitejn elf xcora tkiek.

Il bastimenti ta'l gŭerra taljani marru għal l-għajnuna.

Il cadavri kiegħdin iħabblu ras cullħadd. Ir-Re bagħat igib ħafna gir biex jordomhom bih, u telak m'ar-Regina għal Ruma.

Il Ministru Giolitti kal li f'it-tesor ta'l Italja hemm merfugħa 37,000,000 franc u li 30,000,000 minnhom għandhom jintefku għal għajnuna ta'l vittimi ta't-terremot.

Il Lord Mayor ta' Londra ġabar ġa 40,000 lira sterlina għal vittimi ta' Messina.

L'Istati Uniti ħarġu nofs miljun liri sterlini. Katt għada ma ħarget somma hecc cbira f'dakka għal carità.

Il Papa talab lil Iskfijiet ta'd-dinja collha biex jiġbru flus għal daŭna l-imsejcnin.

F'Messina il ħruk għadu jħaġġeġ, u fejn hemm id-dlam il ħallelin kiegħdin jagħmlu tagħhom, li libsu sa ta' patrijiet biex f'il ħin li taparsi iduru b'il feruti jneżżgħuhom m'id-deheb ta' fukhom. Arrestaŭ ħafna u sabulhom il flus fukhom. Ir-russi kabdu xi uħud minn daŭna u katluhom.

Malli jcunu sguri li ma hemmx nies iżjed ħajjin taħt il ħerba jordmu collox taħt il gir u jħalluhom għal sitt xhur shaħ biex ma jitkanklux mardijiet.

Tliet baħrin ta'l frejgata russa "Gilak" mietu f'Serkusa billi correŭ x'ħin chienu kiegħdin isalvaŭ l'in-nies f'Messina. Daŭna ħakkhom min ibierec isimhom għaliex mietu vittimi ta'l ħniena tagħhom.

Caruso, it-tenur famus, ta 500 lira.

Scond l-aħħar calcoli li saru intilfu s'issa ma'l 200,000 ruħ.

Arrestaŭ f'Serkusa żeŭġ suldati li serku 10,000 lira.

Il Prof. Manfredi u ħafna tobba oħra ipprotestaŭ ruħhom contra il bombardament għaliex jaħsbu li għad hemm ħafna nies oħra ħajjin.

Certu suldat Ferollo billi ħarab gie iffucilat.

Id-Duca d'Aosta mar għal għajnuna f'Palmi u f'Seminara.

Il Papa ta *erbgħin elf lira!* u offra 400 sodda għal feruti fl'Isptar ta' Santa Marija.

Hemm bżonn li jieħdu ħsieb ta' daŭc il ħafna tfal u l-actar bniet, li bakgħu iltiema għaliex xi nies bħal ruħ u li għandhom klub ta' tigri kiegħdin jagħmlu ħafna abbusi.

Salvaŭ fuk frejgata tnejn li chienu iżżeŭġu il lejl ta' kabel.

Kasmu kalb cullħadd ħafna nisa li bdeŭ jispiċċaŭ f'it-torok u li ħafna minnhom mietu nofs triek.

Hames mitt miġnun salvaŭ u id-direttur tagħhom, il Prof. Mandalari, miet b'il familja tiegħu collha. Daŭn l-imgienen damu erba t-ijiem b'il ġuħ u b'il għatx.

Il ministri taljani ħarġu 40 lira cull ŭieħed, u il Mażunerija taljana ħarget 4,000 lira.

Il miljunarju american Pierpont Morgan ta 2,000 lira.

Il Cummissjoni ta't-Teatru ta' Milan tat 8,000 lira.

F'Milan inġabru ġa 28,000 lira.

Haŭn Malta ŭaslu xi feruti li kiegħdin alluġġati f'il British Hotel ta'l Belt.

Is-sorijiet maltin Marija u Giovanna Camilleri u Carmela Apap, collha minn Għaŭdex, salvaŭ.

Cullħadd faħħar ferm l ir-Regina Elena li middet idejha biex deŭŭiet il morda bħa's-sorijiet l'oħra u sŭiet ŭisk għaliex tat għajnuna cbira.

It-teżori cbar ta'l Catidral ta' Messina insabu f'caxxaforti u ġeŭ merħija f'idejn l'aŭtorità.

Il ġurnali francizi ġabru s'issa 436,070 franc.

Is-Sultan Torc ta 1000 lira torca.

F'Londra inġabru ġa 10,000 lira.

Biex jistgħu jsalvaŭ in-nies mirduma hemm bżonn għal-linkas ta' 25,000 elf ruħ; u ħafna m'il feruti li salvaŭ mietu imħabba f'il għatx.

S'issa f'Messina salvaŭ xi 2,300 ruħ m'il mirduma u katgħu kalbhom li jistgħu jsalvaŭ iżjed.

Is-Senat ta'l Argentina ta 20,000 lira.

Minn Berlin imbagħtu 4,000 lira.

It-tfal ta'l Istitut Fra Diego ta'l Hamrun ħarġu jiġbru għal l'imsejcnin ta' Messina u taŭhom ħafna ħŭejjeġ. Daŭna jistgħu jifhmu aħjar minnna x'inhu bżonn.

COLONNA SAGRA.

L'Evangelju ta għada

L'Eŭŭel Ħadd fuk l'Epifanija

San Luka Cap. 2:—

"Mita Gesù chien sar ta tnax il sena, telgħu Gerusalemm, chif chienet id-draŭŭa, għal nhar il Għid: mita għaddeŭ daŭc il ġranet, chif chienu rieġġħin lura it-tfajjel Gesù baka Gerusalemm u ommu u missieru ma'ndunaŭx. Imma, billi ħasbuħ ma sħabhom, bakgħu sejrin giurnata mixi: u mita fittxeuh bejn il kraba u il ħbieb u ma sabuhx, reġgħu l' ura lejn Gerusalemm, biex ifittxuh. U ġara li, uara tliet tijem sabuħ il Cnisja, kiegħed f'nofs il għorrief, jismaħħom u jistaksihom. U daŭc collha li chienu kiegħdin jisimgħuħ, chienu mgħaġġbin bil għakal u ir-rispcsti tigħu. Malli rauħ, stagħġbu biħ; u ommu kaltlu: *Ibni, għax għamiltilna hecc? Missierec u jena conna kiegħdin infittxuc sogħbiena.* Imma hu kalilhom: *Intom għaliex contu ifittxuni? Ma contux tafu li jaħtieġ incun f'daŭc il ħŭejjeġ li huma ta Missieri?* Iżda huma fehmu dac li chien kalilhom. Imbagħd, niżel maħħom, u mar f'Nażar: u chien jokgħod għalihom. Ommu chienet tarfa dac il cliem collu f'kalbha. U Gesù chien għaddej il-kuddiem fil għerf, fiż-żmien u fil grazzja, f'għajnejn Alla u f'għajnejn il bniedmin."

It-tifsir ta Monsinjur Martini fuk din il biċċa tal Evangeliu hu ftit-u-xejn tŭil, mentri dac tal Ħadd li gej hu kasir ŭisk, għax l'Evangelju tal Festa tal Isem Imkaddes ta Gesù li jingħad fit-Tieni Ħadd ta fuk l'Epifanija, hua ucoll mill' aksar: għal hecc, mela, inħallu għal bħal 'llum tmien tijem, it-tifsir tal Evangelju ta għada.

Il Kaddisin tal Gimgħa.

Nhar it-Tnejn u Nhar it-Tlieta—bl'abjad—ġranet fost l'Ottava tal Epifanija.

Nhar l'Erbgħa—l'Ottava tal Epifanija—bl'abjad.

Nhar il Ħamis—bl'abjad—San Ilariu, Iskof.

Nhar il Gimgħa—bl'abjad—San Paŭl, Eremita,

Nhar is-Sibt—bl'aħmar—San Marcell, Papa u Martri.

Nhar il Ħadd—17 ta jannar—bl'abjad—It-Tieni Ħadd fuk l'Epifanija—l'Isem Imkaddes ta Gesù.

Il gimgħa li għaddiet, bi sball tal istampa li jista jiġri lil cullħadd, saret kabża u bidla fil ġranet tal *Kaddisin tal Gimgħa*: imma aħna sguri li il karrejja indunaŭ huma stess u fehmu chif riedu icunu imkassmin il ġranet, l'actar, imbagħd, billi inzertaŭ festi li jafħom cullħadd.

G. Muscat-Azzopardi.

★

FRAC.

IL BANDA CONTE RUGGIERO TA'R-RABAT.

F'is-27 ta' Dicembru li għadda f'iċ-Circolu ta' S. Paŭl ta'r-Rabat sar it-tberic ta' żeŭġ standardi ġodda magħmula m'il l-istess soci ta'l casin, u li ŭara nofs inhar geŭ irrigalati lil Banda fuk is-Sakkaja. Il ċruċcetti tagħhom huma xogħol sabiħ ta'l Imgħallem Ant: Fenech ta'l Belt.

Il President Messina għamel taħdita sabiħa ħafna u ħaġġeġ kalb cullħadd lejn il Kbir Appostlu u lejn il Conti Ruggiero ta'l privileġġi li tana. Ŭiegeb il Cappillan Dun Carm Sammut u cliemu għoġob lil cullħadd ucoll. Il presentazzjoni ta'l Istandardi saret m'il l-aħŭa Nobbli Messina u m'il Conslu Von Tucher, u is-Sinjura Messina ippresentat it-tazza ta'l fidda li taŭ l'is-surmast. Il Banda kalgħet ucoll daŭna ir-rigali sbiħ: Żeŭġ qŭadri m'il Conti Messina; ornament ta'l metall bi placca ta'l fidda m'is-Soċjetà "L'Amore;" arloġġ ta'l metall m'is-Soċjetà "Alfieri;" Lira Musicali ta'l fjuri artifiċjali m'it-Teatru "Vittoria"; tazza ta'l fidda m'il proprietarju ta'r-Royal Saloon; bacchetta sabiħa m'il proprietarju ta' Point de Vue Hotel. Ir-repò u it-trattamenti chienu m'il l-aħjar u il festa irnexxiet ŭisk.

★

Nhar il Ħamis li għadda kuddiem il ġûri giebu lil Paŭlu Azzopardi m'il Birgu u li jokgħod l'Imsida. L-Ass: Avucat ta'l Curuna gżaħ li chisser b'dakka ta ponn ix-xedak ta certu Carmnu Perini u għalecc talab minnu minn disa xhur sa disa snin piena. Iżda billi Azzopardi chellu raġun u id-difiża tiegħu għamilhielu il bravu criminalista, il Contin Caruana Gatto, sitt ġurati kalu li Azzopardi ma chienx ħati u għalecc mar il barra.

★

Victor Galea li chien ħera lil Michelina Borg ta' ta's-Sliema gie iccundannat għal ħames xhur ħabs għa'x insab ħati.

★

Il ġabra li kiegħda issir minn Malta għal vittimi ta't-terremot ta' Messina laħħket, sa'l bieraħ, 266 lira, ħmistax il xelin u disa soldi u nofs. Somma sabiħa meta uieħed igib kuddiem għajnejh li ġa ħarġu, ma ilhomx, elf lira għa's-"Sardinia" u il għacs li haŭn f'il pajjis. Nitma li daŭn il flus u il flus cbar li inġabru minn għand in-nazzjonijiet l-oħra imorru collha f'is-sħieħ u li ma jpappux minnhom xi erba taljani b'il ġuh bħal ma ġara drabijiet oħra. Hemm bżonn li il Cumitat li jonfok daŭna il flus icun magħmul m'il Conslijiet ta' daŭc il pajjisi li ħarġu il flus.

★

F'il "*Malta Herald*" krajt bosta articoli ta' ħtieġa cbira u li ħhom, bejn ŭieħed u ieħor, dac li jiena ġa tchellimt fuku f'in-"Naħla." Iva, hemm bżonn li l-abbużi ta'l Ispiżżeriji jinkatgħu darba għal dejjem għaliex kiegħdin ibatu il but u is-saħħa ta'l poplu. Dic il biċċa imbagħad li xi tobba jinnegozjaŭ fuk l-ispiżżeriji hi cherha ŭisk, għaliex ftit huma daŭc li jfittxu is-saħħa ta'l poplu u m'hux li jhaxxenu buthom.

Da'l ġranet kuddiem il Korti ħarrcu xi spiżżjari għaliex bigħu medicini imħalltin li jistgħu jagħmlu id-deni f'is-saħħa.

Fuk daŭna l-abbużi għad nitchellem f'it-tul ma indumx u naf x'ingħid b'iż-żejjed.

★

Da'l ġranet f'il Parroċċa ta'l Isla saret festa sabiħa ta's-"Soċjetà Operaja San Giuseppe" ta'l Isla li giet maħluka m'il mibchi Sur Anġ Caruana biex in-nies ta's-sengħa igħinu lil xulxin f'il mard. Dina is-Soċjetà hi ta min ifaħħarha ħafna billi tagħmel ħafna gid, u billi tat l-esempju tajjeb bejn in nies ta's-snajja biex jingħakdu flimchien billi il għakda dejjem għamlet il kaŭŭa.

Jiena nixtiek lil dina is-Soċjetà ħajja tŭila u nixtiekilha cull risk u nixtiek li in-nies ta's-snajja collha jissieħbu fiha billi daŭna is-soċjetajjiet jagħmlu gid ŭisk. Jalla joctor bl-eluf il għadd ta's-soci tagħha.

IS-SAHHAR FALZUN

RUMANZ MALTI ORIGINALI

TA'

AGOSTINO LEVANZIN

"U inti x'għedtlu?...." staksietu Carmena-

Jiena, ja sidti, ma tatnix il kalb li ngħidlu le... jecc inkast ċanfarni.... jiena fhimt li sejjer nisŭielec xi ħaġa...."

—"Le, Hamid, għamilt seŭŭa.... incun nafulec.... hecc għallankas incun naf seŭŭa xi ġralu.... min chien isabbarni magħluka haŭn bla ebda aħbar tiegħu?... Hamid fittex tini l-ittra.... u fittex oħroġ li ma jmurx jinkala Ambroġ m'il ġdid u jsensilna... niżżichajr, Hamid...."

U chif kaltlu hecc, ħatfitlu l-ittra mn'idu u bexxkitlu il bieb biex joħroġ.

Hamid sellem b'rasu, ħareġ u carŭat l-isfel lejn camartu.

Carmena saccret il bieb minn ġeŭŭa, u tirtogħod minn fuk s'isfel bħal xakk ta' kasba, chissret b'difirha l-incira ta' dic l-ittra misħuta.... inxteħtet b'il kiegħda fuk siġġu ta'l brazzi ħdejn il-lampa ta'l Madonna u bdiet takra, u tarġa takra dac il cliem karrieki ta'l Cavalier; u meta krat daŭc il chelmiet li hu biss xtak kabel ma jmut li jgħannakha għal l-aħħar darba biex juriha chemm ehienet safja imħabbtu lejha, u li hu biss xtak ichellimha għal ftit ħin u jarġa jibgħata l-ura, ħasset li ma chelliex tiċħadlu din l-aħħar xeŭka, riedet tisma minn fommu li ma hux ħati ta' dac collu li kallha Ambroġ, riedet tifhem seŭŭa x'chienet il biċċa ta Marija u jecc chienx collu tħarrif ta ħuha biex ibegħidha minnu, u għalecc, niżel il għamad ta'l l-imħabba fuk għajnejha, u b'telfa li ma ħalliethiex tiżen b'iż-żejjed dac li chienet sejjra tagħmel, refgħet, ŭara li bisitha u xarrbitha b'id-dmugħ, l-ittra ta De Saqueville, dafret ħafif, ħafif dlielha, libset chemm ili ingħid, kalet lil missierha, minn ŭara il bieb, li sejjra tisma kuddies il Grotta ma Hamid, kalet lil Hamid biex imur ŭarajha u ħarġet bħal mibluħa u gibdet lejn is-Sakkajja.

Il chesħa ta dac il-lejl, billi chien għadu kiegħed iroxx f'il bogħod id-daŭl mitfi ta'ż-żerniek, daħħlitha fiha infisha u intebħet li kalbha chienet kattgħet cull lgiem tagħha.... "iżda sa jisbaħ seŭŭa," kalet bejnha u bejn ruħha "jiena incun arġajt l-ura u ħadd ma sejjer jintebaħ fejn cont.... u imbagħad, fuk collox, jien għandi id-dritt li nħobb bħal ma missieri ħabb l-ommi u Ambroġ ħabb lil Marija...."

Sejjħet lil Hamid, li mibluh fih in-nifsu għaliex ma chienx jaf x'sejjra tagħmel Carmena, chien miexi ftit passi bogħod ŭarajha, u kaltlu biex isejjaħ il caless li chien hemm taħt il ġnien ta' S. Frangisc, daħlet fih, gibdet il purtieri biex ma tidhirx, u Hamid tala fuk is-saldatur ŭara li kaltlu biex isuku ħaj, ħaj, lejn il Birgu. Hamid xamm malajr x'chien il ħsieb ta' Carmena, kal lil Ġorġ, il cuċċier, biex iħarrec ftit seŭŭa, għemżu biex fehmu li chienet żelka ta sidtu, gegħlu jsallab ħafna torok biex ikarrbu u ma jgħaddux chemm jistgħu minn kalb in-nies u f'kasir żmien sabu rŭieħhom il Birgu.

Carmena tleffet seŭŭa f'il għonnella, għattiet ŭiċċha chemm setgħet b'il mactur li chellha, Ġorġ baka jistenna għa'x kaltlu li da'l ŭakt tigi, Hamid mexa kuddiem biex juriha ittriek u hi imxiet ŭarajh imbeżżgħa li xi ħadd jagħratha jeŭ jintebaħ għal fejn chienet marret hemm, għodu, għodu.

(*jissocta.*)

LIL MSIEHBIN

BEJN DAŬC COLLHA LI ĠA HALLSU JEŬ LI JCUNU HALLSU, L-EŬŬEL SITT XHUR SA' L-AHHAR TA' JANNAR, *BASTA JIĠU MINN JEDDHOM,* TINTRAFA COPJA OHRA TA'D-DIZZJUNARJU INGLIŻ U TALJAN, ILLEGAT SABIH, BHAL DAC LI TAJT GHAL LOGHOB.

LIL MIN MA JCUNX HALLAS NIBGHATLU SANTA MINN DAŬC TA'L KORTI GHALIEX IL ĠURNAL MA JZOMMX B'IR-RIEH.

FTACRU LI IL HLAS HU B'IL KUDDIEM U MA GHANDIX NIĠRI ŬARAJCOM JIEN U NAGHMEL HAFNA SPEJJES GHALIEX SPEJJES IL ĠURNAL FIH B'IŻ-ŻEJJED.

A. LEVANZIN.

TIFSIR TA'L LOGHOB TA' KABEL.

1. Xarada:— Mil
2. X'inhi?:— Imkass
3. Indovinalja:— Ghadb... ta bieb
4. do. Bastun

Fissruhom tajjeb collha:— E. Carabott (Rabato); L. Ellul (Hal Chircop); B. Verzin Hamrun); G. B. Attard (Imghieret); G. Mifsud (Hal Axak); Luigi Barbaro Sant (Zejtun); A. Farrugia (Imdina); L. Sacco (Hamrun); R. Mifsud Bonnici; F. S. Mizzi (Il Belt); C. Cassar (Bormla); J. Bugeja (Rabat); G. Camilleri (Gudja); Patri Ugolin Mercieca (Rabat); F. Cuschieri (L-Isla); Gnu. Grixti (Gudja); A. Vella (Bormla); E. Valenzia (Bormla); B. Zammit (Marsa); Gna. Pandolfino (Sliema); Gno. Camilleri; Sac: Vinc: Vassallo (Hal Luka); Enr: Thoma (Imghieret); Emm: Cardona (Sliema) u is-Sac: G. Dimech (Mosta).

Bejn daŭn collha min sejjer imissu b'xortih id-Dizzjunarju ingħidu f'numru ieħor.

Daŭc li fissru tlieta biss huma:— F. Hass (Sliema); F. Borg (Birchircara); Sac: Ant: Genovese (Rabat); Ccu: Calc: Sammut (Rabat); S. Duca (Hal Axak); Alb: Cefai Aquilina (Sliema); Alf: Borg (Il Belt); A. F. Serge (Il Belt); Alf: Borin (Il Birgu); C. Sant (Hal Għargħur); C. Barbara (Gudja); F. Said (Hal Tarxien); Edy Mula (Sliema); Sac: E. Galea (Kala); Ass: Grima (Bormla) J. Dunkerley (L-Isla); A. Mercieca (Mosta); Nic: Camilleri (Siggieŭi) u Fco: Scicluna (Hal Kormi).

Daŭna rebħu ctieb ta'l Mogħdija ta'ż-Żmien u jistgħu jibagħtu għalih; u m'hux jippretendu, bħal xi ħadd, li għandi nibgħatulhom jien ucoll. Min għad bakagħlu jieħu xi premju jigi għalih u jiena bhal ma ŭiegħidtu, natihulu.

Lil l-Imsiehbin.

Nitlob lil daüc l-imsieħbin li għadhom ma ħallsux l-eüüel üliet xhur li ma jokogħdux iħabbtu l'ir-ragel li bgħat b'-ir-ricevuti biex iħallsuh, u li ma jokogħdux iżiduli spejjes għa'x il gazzetta fiha b'iż-żejjed, ħall: nibkgħu ħbieb.

Nitlob ucoll lil daüc l-imsieħbin ta'l campanja fejn għandi ftit imsieħbin li jibagħtu il flus ta'l abbonament bolli ta't-tlieta u jiena nibagħtilhom l-ircevuta b'il posta għaliex ma jakbilx li nibgħat ragel apposta bl-ircevuti. L-imsieħbin, jecc iridu jaraü tgħaddi il kuddiem l'in-"Naħla," għandhom jagħmluli il kalb billi ma jħabbtunix għal ħlas.

Min jictibli fuk xi ħaġa u ma inüieġbux malajr f'loc li jieħu fastidju għandu jieħu ftit ta'l pacenzja għaliex il ġurnal fih xogħol üisk u ma nistax inlaħħak chif nixtiek ma cull-ħadd.

Daüc collha li jixtieku jaraü xi numri ta'n-"Naħla" biex forsi jitħajjru jissiehbu jiġu l-uffiċċju tiegħi u natihom b'XEJN xi numri farrada m'il l-imgħoddija. Nitlob ucoll lil daüc li jonkoshom xi numri li jgħarrfuni għaliex da'l üakt jispiċċaü u jibkgħu b'xejn.

Min jissieħeb ġdid u irid in-numri collha ta' kabel għandi mnejn natihomlu.

★

HAREĠ IL CTIEB SABIH
"IL MAHBUB TA' GESÙ."
TA' S-SUR ĠUŻE MUSCAT AZZOPARDI, B'IL HAJJA U B'IR-RITRATT TA' L' AŪTUR, B'IN-NOTI U BI STAMPA SABIHA "SAN ĠUANN EVANGELISTA F'PATMOS."

DANA IL CTIEB HU STAMPAT FUK CARTA M'IL L-IFIEN U GHALCHEMM FIH FUK IL GHOXRIN FAXXICLU SEJJER JIMBIEH **XELIN U NOFS BISS** IL COPJA. MIN HA L-EŪŪEL TNAX IL FAXXICLU U MA KAGHBARHOMX IGIBHOMLI U JIENA NATIEH UIEHED MEHJUT U LEST. IXTRUH HALLI TAKRAU CTIEB TASSEU SABIH.

A. LEVANZIN.

Is-Sur Ġużè Gatt ta' Bormla sejjer joħroġ Ġabra ta' drammi u tragedji mictuba minnu stess b'il malti. Il ħila ta's-Sur Gatt f'dana ix-xogħol hi magħrufa b'iż-żejjed u għalecc nitma li jsib ħafna imsieħbin chif jixraklu. Fosthom sejjrin jidhru: *Alido, Iż-Żeüġ Bojjiet, Il Bravu ta Venezja, Il Maħruk Ħaj, Il Mutu Franċis u l-Iben Prodigu.*

Cull faxxicolu ta' 16 il faċċata jkum żeüġ soldi u joħroġ cull ġimgħa. L-eüüel faxxicolu joħroġ ma jdumx. Min irid jissieħeb jicteb jeü imur Bormla, Strada Nuova, 23.

Min irid ipejjep sigarri "Verginja" ta'l aħjar qūalità jixtri daüc li jinħadmu f'il Fabbrica ta' Feliċ Ebejjer, 22 Strada Concezione, Bormla.

Għand Carmnu Delia ta' Strada Marina, Bormla, jinsabu għal bejħ mobbli ta'l geüs u ta'l caüba m'il l-isbaħ u bi prezzijiet irħas. Min jipprova joħroġ għal kalbu sgur.

Min irid ikatta nofs siegħa biex jieħu pjacir tasseü imur f'iċ-Cinematografu il ġdid ta' Ta's-Sliema ta'x-Xatt imsejjaħ SANSPAREIL. M'hux biss jara loc m'il l-isbaħ iżda jara ucoll ħafna pellicoli novità. Tħajjru u ma jibdielcomx.

Fl-Economical Central Dispensary ta' kuddiem il Għajn ta'l Furjana jcun hemm il vista ta't-Tabib m'it-8 sa'd-9 u nofs ta' f'il għodu u m'it-3 u nofs sa'l 4 u nofs ta f'il għaxija, cull jum.

Dūardu Carabott ta' Via Boschetto, ir-Rabat, ibieħ sigarri Virginja, bl-ingrossa u bl-imnut u jitka għal l-ichel lill cull min irid jiecol buccun tajjeb u b'irħis.

Min irid jixtri xogħlijiet tasseü sbieħ ta'l archett imur f'il Crystal Palace Hotel, Piazza Chiesa, Ħal-Luka, għand Għejtu Camilleri.

Min irid jixtri gażużi u birra ibbottiljata m'il l-aħjar imur għand Fonsu Borin, Str. St. Antonio, il Birgu.

Min irid jixtri bi rħis machinetta li tagħmel timbri ta'l cauxù imur għand Filippu Verzin, 31 Str. Reale, il Ħamrun.

Dar għal chiri fi Str. Sta. Margherita, No 21A, Bormla. Morru għand G. Azzopardi, ta'd deheb, Piazza Gavino Gulia.

Jecc xi ħadd irid jinkeda b'cummari tajba jsejjaħ l'is-Sinjura F. Theuma Grima ta'l Ħamrun (27 Str. Reale) u joħroġ cuntent.

Jecc xi ħadd irid jitgħallem jagħmel xorbijiet bi rħis u m'il l-aħjar imur għand Adrian Sammut ta' Piazza St. Agostino ta'l Ħamrun.

Min irid ikatta tasseü nofs siegħa mogħdija ta'ż-żmien u jieħu pjacir imur jeü iċ-Cinematografu-Cummerċ jeü f'iċ-Cinema Iperia ta' Strada Rjali għaliex it-tnejn icollhom dejjem pellicoli m'il l-isbaħ.

Min irid jixtri sapun tajjeb u żejt ġdid m'il l-aħjar imur għand Agius u Galea, 1B Strada Levante, il Belt u jtenni.

Tridu tinkdeü b'Dentista tajjeb għal kligħ u għa'x-xogħol? Morru għand is-Sur Alfons Urso, kuddiem il Għajn ta'l Pjazza ta' Raħal Ġdid u ma jibdielcomx.

Min icollu bżonn li jircanta jeü jistma xi ħaġa, jeü min irid jixtri ħajjenzi, affarijiet ta'l mejda, jeü mobbli seconda man ucoll imur għand is-Sur Diomede Azzopardi, No. 10A. Strada Reale, Il Belt, jeü fuk S. Paul, Bormla.

Is-Sur Salv: Zammit hu l-Agent għal Malta ta'l imfaħħra Dar ta'l fjuri u sigar, Nastasi e Figlio. Dal üakt jasal f'Malta Salv: Nastasi biex jieħu l-ordnijiet ta' Camelji, Gardenji, siġar ta'l frott u ħamrija ta'l felci. Min irid jordna xi ħaġa jmur fi Strada Stretta No. 146. Il Belt, cantuniera ma Str: Santa Lucija.

Għa't-tfal ta'l Iscola Billion li jokogħdu il Belt, il Furjana jeü l-Imsida hemm omnibus apposta biex jieħodhom u jġibhom ta' cull jum u jcunu inducrati minn surmast li jieħu ħsiebhom.

Min irid jixtri ctieb b'il malti, ta' 300 faċċata, sabiħ üisk li jfisser cull ma tagħmel il Cnisja ma tul is-sena jibgħat Għaüdex, il Kala, għand Dun Manüel Galea, 53 Strada Migiarro. Ikum xelin il üieħed, bi't-tuzzana 10 soldi.

Min irid icollu fuku libsa meħjuta suret in-nies u bi drappijiet fini jmur għand Ġanni Valenzia, f'it-Triek ta'l Cnisja, Bormla, u ma jibdielux.

Min irid jitgħallem ifassal seüüa ilbiesi ta'l-irgiel u ta'n-nisa imur għand il Professur Vincenzo Grech, Strada Alessandro, No 5 (fuk Putirjal) il Belt, li tgħallem fl-Accademji ta' Londra, ta' Parigi, u ta' Torin.

Tridu tpejjpu sigarretti m'il l-aħjar u m'il l-orħos? Ixtru is-sigarretti "Imperial" ta' Alfredo Caruana ta' Ta's-Sliema li jimbiħu f'il ħüienet principali.

Stamperija «Excelsior» 37, Strada San Giovanni, Il Belt.